

Володимир ГОШИЛИК,
V курс, факультет романо-
германської філології.
КРАВЧЕНКО В. О.,
кандидат філологічних наук,
професор.

ЛЕКСИКО-ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНКОЛЬНШИРСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ У ЗІСТАВЛЕННІ З ЛІТЕРАТУРНОЮ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ТА ІНШИМИ БРИТАНСЬКИМИ ДІАЛЕКТАМИ

Відомо, що кожна мова – це невід’ємна складова розвитку людської культури, вражаючий своєю тонкістю та досконалістю засіб спілкування, неперевершений засіб формування думки та передачі її іншим людям. Мова є скарбницею суспільно-історичного досвіду поколінь. Організація спільної трудової діяльності, функціонування соціальних інститутів, розвиток культури мають своєю обов’язковою умовою постійне та активне мовне спілкування членів колективу (“мовної спільноти”). Етнічний колектив (нація, народність, плем’я) вирізняється серед інших колективів саме своєю мовою, котра, будучи здобутком і скарбом даного колективу, відображає аспекти формування та розвитку його культури, особливості існування та взаємодії його елементів.

Мова етнічної спільноти, як правило, не є абсолютно єдиною на всій території свого поширення та у всіх сферах свого використання. В ній виявляються певні внутрішні відмінності: більш-менш єдина літературна мова за звичай протистоїть помітно відмінним між собою місцевим діалектам, а також професійним та іншим різновидам мови, що відображають внутрішнє членування даного мовного колективу.

У Великій Британії літературна англійська мова протиставлена надзвичайно великій кількості діалектів, серед яких, на нашу думку, чільне місце належить лінкольнширським діалектам, оскільки графство Лінкольншир відзначається давніми традиціями, а місцева мова – багатством мовленнєвих форм. І хоча вивчення англійських діалектів здійснюється вкрай незадовільно,

головним чином окремими ентузіастами, діалекти Лінкольнширу не раз привертали увагу дослідників. Серед їх доробку чільне місце посідають праці відомого англійського діалектолога Едварда Кемпіона, людини, котра майже все своє життя провела в Лінкольнширі [1].

В процесі дослідження діалектів Е. Кемпін керувався принципом ігнорування нових кордонів, що були встановлені в результаті реорганізації графства у 1974 році, та розгляду Лінкольнширу, як старого графства, що простягається до південного берега ріки Гамбер, а також через ріку Трент, на територію острова Ексгольм. Крім цього, Е. Кемпін описує лінкольнширські діалекти безвідносно до літературного стандарту англійської мови та інших британських діалектів, що власне зумовило нашу спробу заповнити цю прогалину.

Об'єктом дослідження послужили основні групи діалектів Великої Британії за класифікацією А. Елліса [2, с. 33], а саме: стаффордширські діалекти (середня група, до якої входять і діалекти Лінкольнширу), йоркширські діалекти (північна група), діалект кокні (південна група), валійські діалекти (західна група), норфолкські діалекти (східна група), а також діалекти Шотландії та Північної Ірландії.

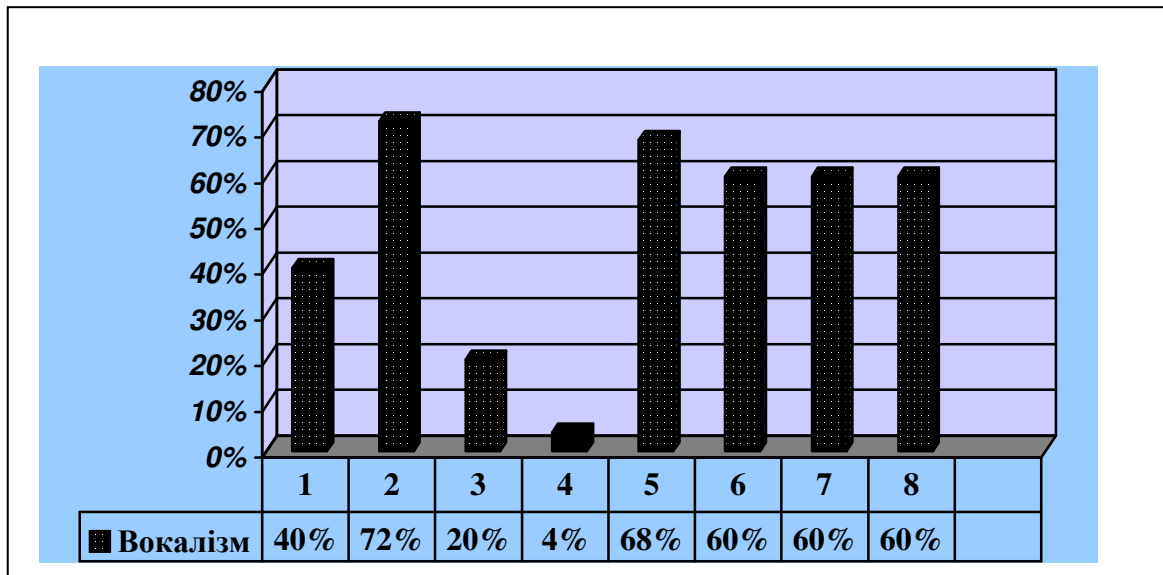
Внаслідок опрацювання відповідних джерел доходимо висновку, що надзвичайна ізольованість Лінкольнширу зумовила своєрідність та неповторність його діалектів. Специфіка цих діалектів у порівнянні з літературною англійською мовою та іншими британськими діалектами проявляється як у сфері вимови звуків, так і в сфері лексики. Всі ці численні лексико-фонетичні особливості лінкольнширських діалектів, обумовлені специфікою їх історичного розвитку, є також результатом характерного для діалектів консерватизму, що ніби цементує структуру засобу спілкування, не допускаючи жодних змін.

Внаслідок зіставлення фактичного матеріалу по кожному з досліджуваних діалектів та його обробки звичайним статистичним методом доходимо загальних висновків стосовно їх фонетичних та лексичних особливостей.

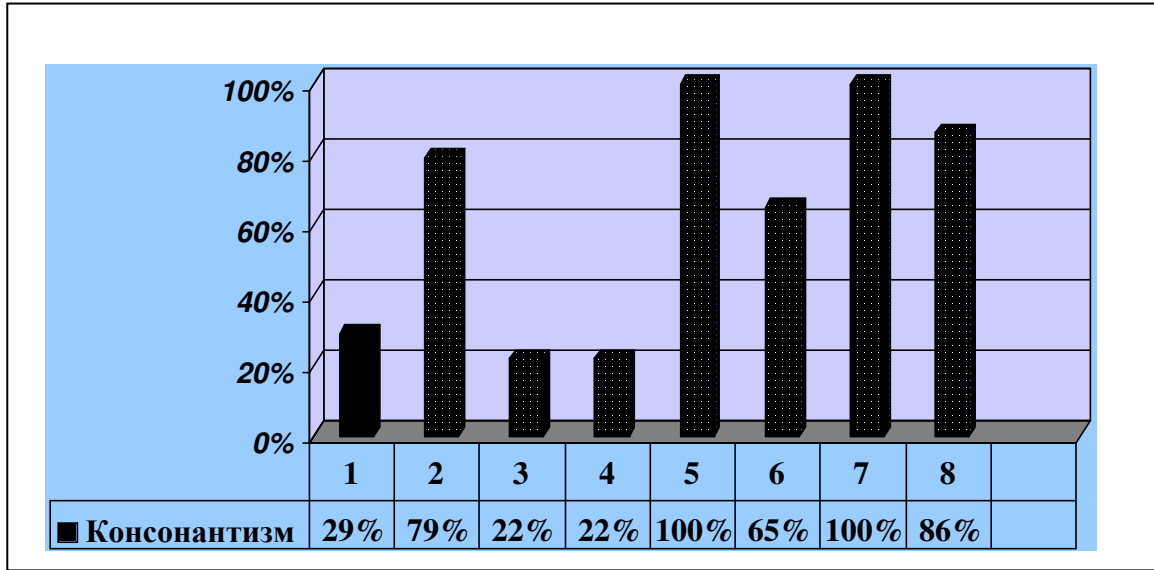
Фонетичний рівень

1. В результаті зіставлення фонетичних систем лінкольнширських діалектів та літературного стандарту англійської мови виявлено чітко окреслені суттєві розбіжності у вимові як голосних, так і приголосних. При цьому спостерігається відмінність діалектної реалізації окремих звуків у різних частинах графства, що свідчить про неоднорідність процесів розвитку діалектів у межах ареалу їх поширення.

2. В усіх групах порівнюваних діалектів знаходимо відмінну від літературної вимову окремих звуків та звукосполучень. В результаті аналізу зведеної таблиці їх діалектної реалізації [3, с. 84], а також взявши за 100% кількість секцій у колонці “звук/звукосполучення, позиція”, було визначено процентне відношення співпадінь вимови окремих звуків у діалектах з літературною. Графічно його можна зобразити так¹:

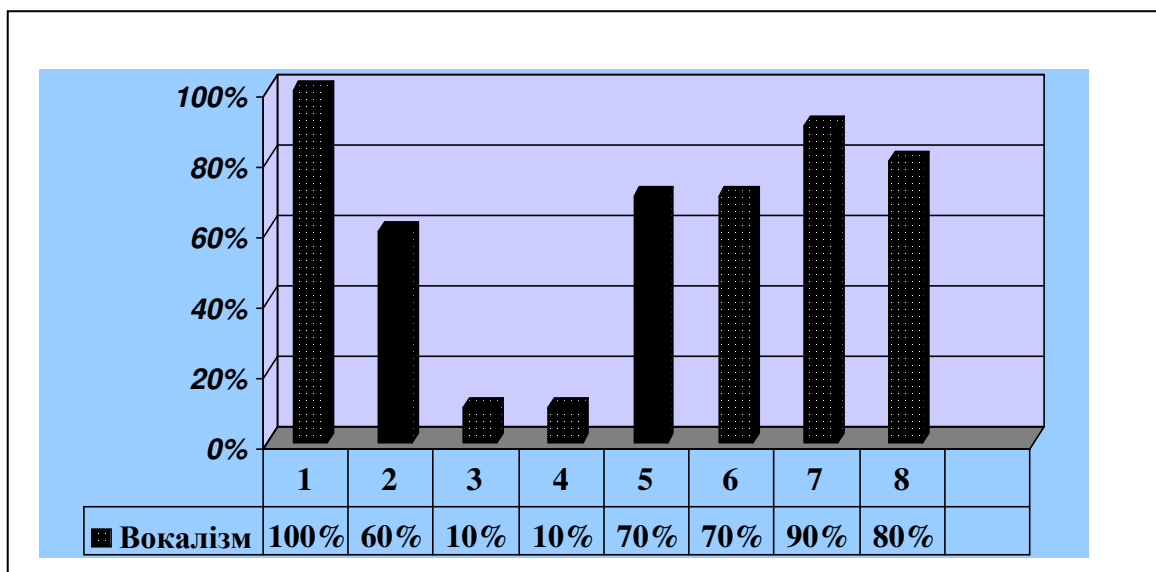

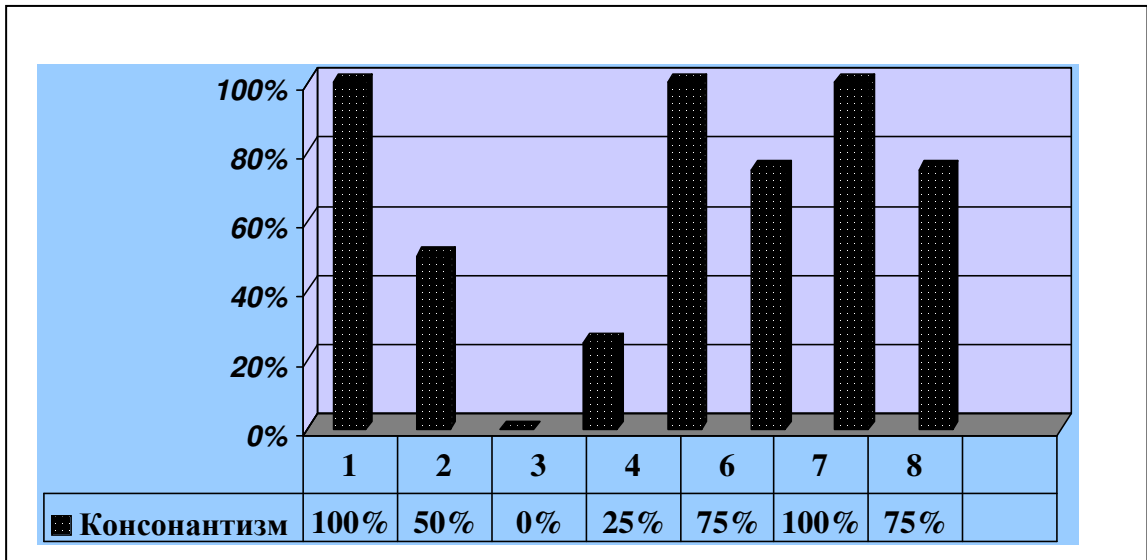
¹ Тут і надалі цифри позначатимуть діалекти у тому порядку, в якому вони вказані у таблиці, а саме: 1 = лінкольнширські діалекти, 2 = стаффордширські діалекти, 3 = йоркширські діалекти, 4 = шотландські діалекти, 5 = норфолкські діалекти, 6 = кокні, 7 = валійські діалекти, 8 = північно-ірландські діалекти.

Звідси бачимо, що лінкольнширські діалекти стоять на шостому місці (в обох випадках) серед діалектів досліджуваних груп, маючи багато спільного з йоркширськими та шотландськими діалектами.

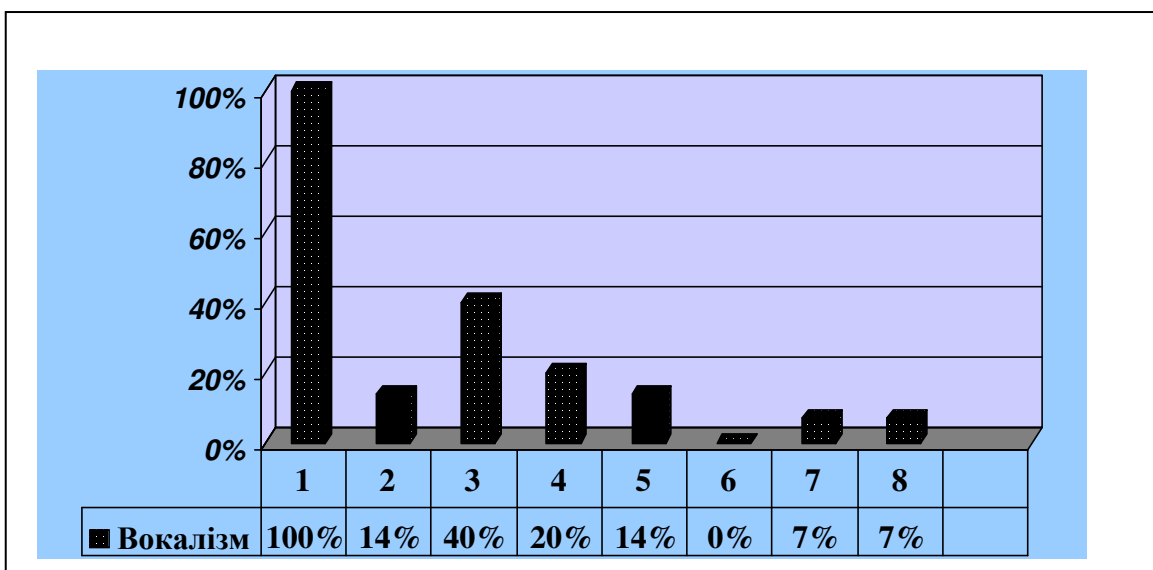
3. При обчисленні даних поданої нижче діаграми за 100% бралася кількість співпадінь літературної вимови окремих звуків і звукосполучень із вимовою їх у діалектах Лінкольнширу. Процентне відношення, наведене тут, відображає спорідненість порівнюваних діалектів за даних умов.

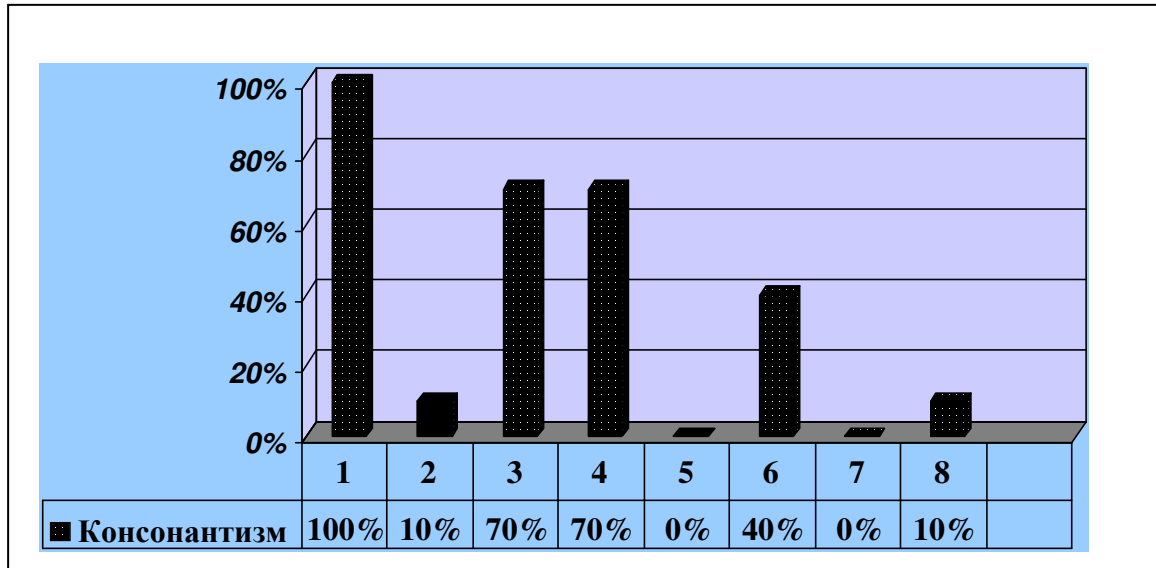

Як бачимо, і у сфері голосних, і у сфері приголосних лінкольнширські діалекти мають чимало спільного із діалектами Норфолку, Валії, Північної Ірландії, а також із кокні, що свідчить про відчутний вплив на них з боку літературного стандарту англійської мови.

4. Характерною особливістю діалектів є своєрідна вимова в них окремих звуків та звукосполучень. Подана нижче діаграма відображає процентне відношення однакової з лінкольнширською реалізації їх у порівнюваних діалектах у випадках неспівпадіння їх діалектної вимови у Лінкольнширі з літературною.

Якщо у сфері приголосних діалектна вимова звуків більш-менш співпадає, то у сфері голосних випадки співпадіння їх діалектної реалізації носять спонтанний характер, вказуючи на відсутність тісного міждіалектного зв'язку.

Оскільки ареали поширення лінкольнширських, норфолкських, йоркширських та шотландських діалектів розташовані географічно близько один від одного, передбачалося, що діалектні варіанти мови можуть бути близько спорідненими саме через їхню територіальну близькість. Ця гіпотеза до певної міри була підтверджена низкою співпадінь у їх фонетичних структурах. Цікавим є те, що діалекти Лінкольнширу мають більше спільного із шотландськими, ніж із сусідніми йоркширськими та норфолкськими діалектами. Фактор територіальної близькості не зіграв тут жодної ролі.

Вражаючим також є те, що діалекти Лінкольнширу мають мало спільного із стаффордширськими діалектами, які теж належать до середньої групи.

5. Поряд з існуванням спільних рис, які можна знайти і в багатьох інших діалектах, діалекти Лінкольнширу відрізняються певними ознаками, властивими лише їм.

Лексичний рівень

1. Досить своєрідною є лексика лінкольнширських діалектів. Дотримуючись принципу традиційності, діалекти графства зберігають значну кількість старих форм, які мають досить давнє походження.

2. Спільною рисою зіставляваних діалектів є наявність у них слів, відсутніх у літературному стандарті англійської мови. Відсоток співпадіння значень цих слів є досить незначним.

3. Всі досліджувані діалекти містять слова, властиві й для літературної англійської мови, причому відмінні від літературних значення цих слів інколи є спільними для діалектів порівнюваних груп.

4. Великий пласт діалектної лексики, що зустрічається лише на території графства й відображає специфіку життя та побуту його мешканців, є типовим прикладом діалектного розвитку в умовах надзвичайної територіальної ізоляваності.

5. Серед спільних рис порівнюваних діалектів простежується типове явище енантіосемії.

Проведене дослідження носить переважно теоретичний характер, проте зібрані в ньому фонетичні матеріали, а також висвітлені окремі положення, можуть бути використані додатково до курсів теоретичної фонетики та лексикології англійської мови, що є фаховими на факультетах германських мов університетського рівня.

Summary

The extreme isolation of Lincolnshire has caused its dialectical peculiarities, that are also the result of their historical development and of the conservatism typical of any dialect. All these peculiarities penetrated both the sphere of sounds and that of words. The article contains their thorough analysis and suggests some constructive conclusions made on its basis.

Бібліографія

1. Champion G. E. *Lincolnshire Dialects*. Boston (Lincolnshire), 1976.
2. Маковский М. М. Английская диалектология. – М., 1980.
3. Гошилик В. Б. Лексико-фонетичні особливості лінкольнширських діалектів у зіставленні з літературною англійською мовою та іншими британськими діалектами. Магістерська робота. – Івано-Франківськ, 2002.

ВІДОМОСТІ

про авторів наукової праці на тему:

“Лексико-фонетичні особливості лінкольнширських діалектів у зіставленні з літературною англійською мовою та іншими британськими діалектами”

1. Прізвище <u>Гошилик</u> 2. Ім'я <u>Володимир</u> 3. По батькові <u>Богданович</u> 4. Повна назва вищого навчального закладу, в якому навчається автор <u>Прикарпатський університет імені Василя Стефаника</u>	1. Прізвище <u>Кравченко</u> 2. Ім'я <u>Віктор</u> 3. По батькові <u>Олексійович</u> 4. Місце роботи, тел. <u>Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, ФРГФ, кафедра англійської філології,</u> <u>тел. 59-60-18</u>

5. Факультет

романо-германської філології

6. Курс (рік навчання) V (п'ятий)

7. Домашня адреса, тел.

78000 Івано-Франківська область,
м. Глумач, вул. Січових Стрільців, 9
Тел. (8-279-) 2-23-18

5. Посада професор

6. Науковий ступінь

кандидат філологічних наук

7. Вчене звання професор

8. Домашня адреса, тел.

76000 м. Івано-Франківськ, вул.
Чорновола 94, кв. 45
Тел. (8-222-) 3-44-90